

POWSTANIE W GETCIE WARSZAWSKIM

13 kwietnia – 16 maja 1943 roku

19 IV 1943

POWSTANIE W GETCIE
WARSZAWSKIM

POWSTANIE W GETCIE

Powstanie wybuchło podczas trwania II wojny światowej, kiedy to Polska była pod okupacją niemiecką. Trwało ono od 19 kwietnia do 13 maja 1943 roku. Było to zbrojne wystąpienie żydowskich podziemnych formacji zbrojnych na terenie getta warszawskiego.

W SKRÓCIE O POCZĄTKACH POWSTANIA...

W utworzonym w 1940 r. getcie warszawskim Niemcy zamknęli ponad 400 tys. Żydów, z czego dziesiątki tysięcy z nich zmarły z chorób i głodu. 22 lipca 1942 r. Niemcy rozpoczęli deportację więźniów getta do obozu zagłady w Treblince. Zginęło tam prawie 300 tys. Żydów. Jesienią 1942 r. w getcie szczątkowym pozostało już tylko około 60 tys. Żydów. Byli to głównie ludzie młodzi, bez rodzin, zatrudnieni w niemieckich warsztatach produkcyjnych. W tych warunkach, gdy nie pozostawało już nic do stracenia, wśród żydowskiej młodzieży narodziła się myśl o zbrojnym oporze.

CZYM BYŁO GETTO I DLACZEGO WYBUCHŁO TAM POWSTANIE ?

Getto warszawskie było odrębną i oddzieloną murem dzielnicą żydowską. Znajdowało się ono w północno-zachodniej części centralnej Warszawy. Główną przyczyną wybuchu powstania była likwidacja getta, co oznaczało wymordowanie jego mieszkańców.

Powstanie wybuchło w momencie rozpoczęcia akcji ostatecznej likwidacji getta, w wigilię żydowskiego święta Pesach, 19 kwietnia 1943, w momencie, gdy w getcie szczątkowym znajdowało się już tylko ok. 50-70 tysięcy Żydów. Tego dnia wojska niemieckie wkroczyły z dwóch stron na teren dzielnicy, natomiast obrońcy byli zgrupowani w trzech głównych miejscach. 19 kwietnia obrońcom udało się odeprzeć atak, jednak powstanie trwało przez kolejne kilkanaście dni i zakończyło się niepowodzeniem, czego skutkiem było wymordowanie ludności cywilnej oraz powstańców a także wywóz ich do obozów koncentracyjnych.

ŻOB I ŻZW

ŻOB - Żydowska Organizacja Bojowa (działająca w kilku większych miastach konspiracyjna organizacja zbrojnego oporu Żydów polskich w trakcie Holocaustu, najbardziej znana spośród formacji żydowskiego ruchu oporu podczas II wojny światowej).

ŻZW-Żydowski Związek Wojskowy (podziemna zbrojna organizacja Żydów polskich. Organizacja brała udział obok Żydowskiej Organizacji Bojowej w powstaniu w getcie warszawskim).

RELACJA UCZESTNICZKI POWSTANIA Haliny Aszkenaza-Engelhardt

19 kwietnia, wtorek. O piątej rano jeden z kolegów przylatuje z krzykiem: "Getto obleżone, armaty, artyleria, strzelają ze wszystkich stron!".

Zaprowadzili nas – kobiety – przez podwórze, do bunkru. Przez dziurę po misce klozetowej, po drabinie zeszło się na dół. A tam kolosalna sala i dużo ludzi. Kilka kubłów stało, żeby cały dzień wytrzymać... Tam siedziałyśmy od rana.

Ciągle słyszeć strzały. I te buty ciężkie Niemców. Słyszemy, jak chodzą i krzyczą: "Raus! Raus! Raus!". Żeby wyjść. Wiedzieli, że ludzie się chowają. Ale my siedzimy cicho i nic, nie wychodzimy. Cały dzień tak. Wieczorem cisza. Można wyjść. Wracamy do naszego mieszkania, żeby się położyć.

To był pierwszy dzień powstania...

20 kwietnia - to samo. Ciągłe strzały. My znowu do bunkru. A tam strasznie, bo już nie było powietrza. Dzieci i kobiety płakały i krzyczały. Wieczorem znów ciszej. Wracamy do mieszkania, a rano z powrotem do bunkru.

Trzeciego dnia zrobiło się spokojniej. Niemcy wycofali się. Myśleli, że z łatwością zdobędą i zlikwidują całe getto, a tymczasem jest opór – obrońcy getta strzelają, zabijają. Nie idzie tak łatwo. Po dwóch dniach Niemcy sprowadzili tanki, artylerię ciężką i znów otwierają ogień.

Ukryliśmy się na strychu, ale zaraz słyszeć krzyki – to Niemcy i Ukraińcy. Każą opuścić domy, bo będą podpalane.

Na strychu już czuć ogień. Uciekamy górą – przechodzimy przez dziury, z jednego domu do drugiego, za nami kolejni ludzie. Czujemy te płomienie, ten ciężki zapach dymu, czarnego dymu. W końcu stajemy, bo to ostatni dom, koniec ulicy, nie ma dokąd iść.

Nagle jeden chłopak mówi, że okna pierwszego piętra wychodzą na pusty plac. Schodzimy, on wyskakuje pierwszy, potem reszta. Chłopcy łapią dziewczęta. Okazuje się, że to teren opustoszałej fabryki pilnowany przez żydowskich policjantów. Pozwalają nam zostać na noc w jednym z pomieszczeń.

O szóstej rano policjanci wyrzucają nas. Wracamy przez getto, a dokoła wszystko się pali, tli – butelki gorące, żarzące się kamienie, jeszcze czerwone od ognia. Skaczemy przez rozżarzone belki. Nie wiemy dokąd wrócić, dokąd iść. Polska straż ogniowa wskazuje nam kamienicę, którą ugasiła: «Uratowaliśmy ją, bo to jest koło muru i baliśmy się, że ogień przejdzie». Kamienica ugaszona, ale to już tylko gruzy.

Łapiemy tam jakiś pokój, jakieś mieszkanie, żeby być razem. Wychodzimy tylko wieczorem, jak myszy, szukać jedzenia i wody. Wiedzieliśmy gdzie jest mykwa – stamtąd bierzemy wodę, żeby troszeczkę wypić, obmyć twarz, ręce. Do jedzenia nic, tylko jakieś okruchy.

Po kilku dniach Niemcy otaczają budynek. Wchodzą. Wśród nich mnóstwo Ukraińców. Sprowadzają nas na podwórze, każą oddać wszystko, co mamy.

I biorą nas powoli, marszem na Umschlagplatz.

I pakują do tych wagonów, wagonów śmierci”.

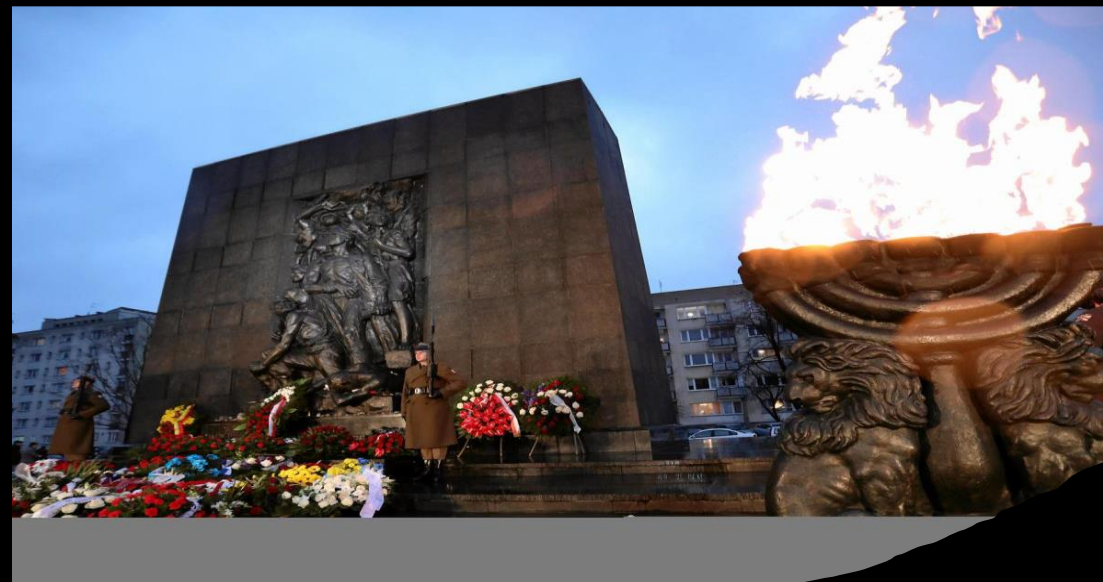

Żonkil - symbol powstania

Dlaczego akurat żonkil stał się symbolem powstania w getcie warszawskim?

Kwiat tej rośliny układa się w żółtą, sześcioramienną gwiazdę. Jej kształt bardzo przypomina gwiazdę, która była symbolem Żydów podczas II wojny światowej. Teraz żonkil stał się symbolem pamięci i solidarności z narodem żydowskim.

Ma to również związek z ostatnim przywódcą ŻOB - Markiem Edelmanem - który przeżył likwidację getta i przez lata pielęgnował pamięć o wydarzeniach z 1943 roku przynosząc pod Pomnik Bohaterów Getta żonkile.

Źródła:

- <https://www.polin.pl/pl/zonkile>
- <https://www.polin.pl/pl/halina-aszkenazy-engelhard>
- <https://muzhp.pl/pl/e/1187/wybuch-powstania-w-getcie-warszawskim>
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Powstanie_w_getcie_warszawskim
- <https://polin.pl/pl/powstanie-w-getcie-warszawskim>

Muzeum
Historii Żydów
Polskich

19 IV 1943
POWSTANIE W GETCIE
WARSZAWSKIM

ŁĄCZY NAS PAMIĘĆ

Projekt jest finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię
w ramach Funduszu EKG oraz przez budżet krajowy

Islandia
Liechtenstein
Norwegia

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

POLIN
Muzeum Historii Żydów
Polskich

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

Prezentację wykonała:
Iga Biernacka, kl. 1btp